Karavana od Bazovice do Rezije 2015

Popotovanje po italijanskem ozemlju, kjer še živijo Slovenci

Mesto Palmanova krasi središče mesta v obliki devetokrake zvezde

Organizatorja karavane **Boža** in **Miran Rožman** sta karavano avtodomarjev sicer naslovila »Od Bazovice do Svetih Višarij po italijanski strani«, vendar smo potem skupaj spremenili načrt in štiridnevno potovanje zaključili v dolini Rezije. Zbrali smo se že v sredo, 21. oktobra in to na parkirišču v bližini mejnega prehoda Lipica, vendar na italijanski strani. Čeprav je bilo to območje in vse, ki smo ga prevozili, nekoč davno slovensko, tako ali drugače. Sicer ni bilo naše, ker takrat še nismo imeli svoje države, vsekakor pa so na tem področju živeli naši rojaki in tu mnogi živijo še danes. Zato je dobro, da spoznamo tudi ta del naše »domovine« in skupne zgodovine.

22.10.2015
P mejni prehod Lipica **45.65195, 13.87939**
P spomenik bazoviškim žrtvam **45.63965, 13.87377**
P Monte Grisi Trst **45.69707, 13.74716**
P Sveti Križ **45.73661, 13.69120**
P grad Devin **45.775135, 13.600547**
P Isola della Cona **45.76921, 13.49074**
P Grado (Gradež) **45.678336, 13.391526**
PZA Aquileia (Oglej) **45.765910, 13.369720** 10€/24h

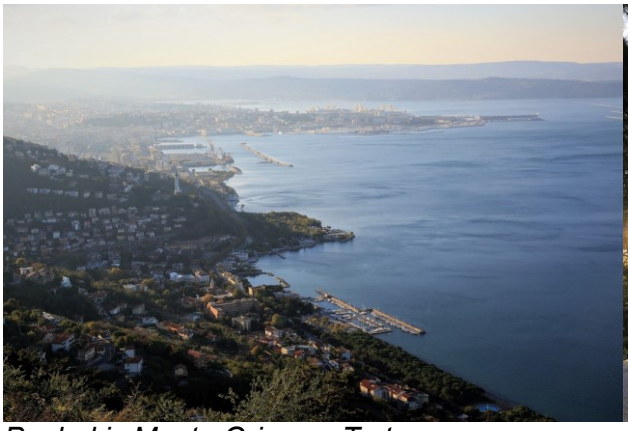
Pogled iz Monte Grisa na Trst

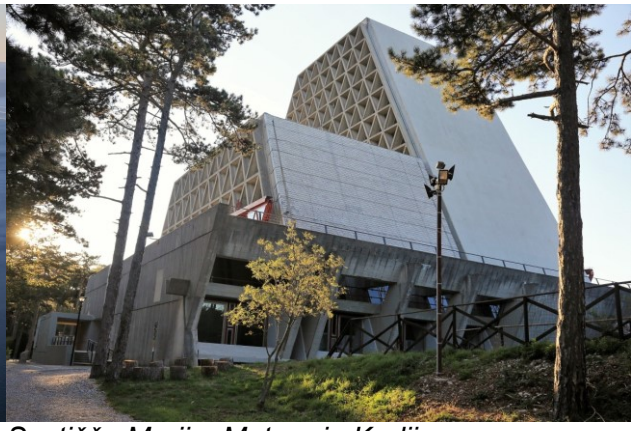
Svetišče Marije, Matere in Kraljice

Urnik je bil kar natrpan, še posebej prvi dan, zato smo vstali že zgodaj, zame je to kar sredi noči, kot se rad pošalim. Ob sedmih smo tako krenili do bližnje kraške gmajne in si še v polmraku in burji, ki je nažigala celo noč, ogledali spomenik bazoviškim žrtvam. Tega so v preteklosti že večkrat oskrunili, zadnje čase pa ga neofašisti pustijo pri miru.
Od tu smo v koloni, ki je štela sedem avtodomov, krenili proti Monte Grisi, vzpetini nad Trstom, kjer stoji mogočna in nenavadna cerkev. V njej je Nacionalno svetišče Marije, Matere in Kraljice, ki je bilo posvečeno leta 1966. Od nje je tudi lep razgled do Trsta, Barkovelj in vse do Devinskega gradu, ki smo si ga ogledali kasneje.
Od Monte Grise smo nadaljevali v slovensko vas Sveti Križ, ki leži 200 metrov nad morjem. V njej je pred sto leti živelo kar 198 poklicnih ribičev, ki so lovili tudi tune in so imeli v lasti 62 ribiških plovil. Ti so pisali zgodovino ribištva v Tržaškem zalivu, zato so jim pred leti postavili Ribiški muzej, ki uradno sicer še ni odprt, obiskovalce pa sprejema že od leta 2013. Po njem nas je popeljala **Tatjana Tretjak**, hčerka zadnjega poklicnega ribiča iz te vasi **Srečka Tretjaka Bibca**. Največ zaslug za res lepo urejen in zanimiv muzej pa imata **Bruno Volpi Lisjak**, ki je o ribištvu napisal že več knjig in **Franko Košuta**, ladijski inženir. Muzej sicer upravlja Kulturno društvo Ribiški muzej tržaškega Primorja. V muzeju, kjer pobirajo zgolj prostovoljne prispevke, smo zvedeli veliko zanimivega in za vse verjetno povsem novega. Potem pa smo si na hitro ogledali še vas, kjer je veliko hiš obnovljenih, med njimi pa ni manjša kamnita cerkev sv. Roka, ki podprta čaka na obnovo že vrsto let.

Ribiški muzej v Svetem Križu

Razstavljena so plovila in ribiška oprema

Ker se je ogled muzeja zavlekel, smo izpustili ogled kamnoloma v Nabrežini, potem pa odšli do enega najbolj slikovitih gradov, Devinskega gradu. V njem so se lastniki

izmenjavali. Vanj pa je zahajal tudi eden vodilnih evropskih pesnikov 20. stoletja **Rainer Maria Rilke**.

Devinski grad *Pogled z gradu do Jadranskega morja*

Rilke je se je globoko spoprijateljil z eno od lastnic gradu grofico **Marijo Thurn**. V gradu je začel pisati elegije, ki so jih kasneje poimenovali Devinske elegije, po njem pa se imenuje tudi pešpot v bližini gradu, ki se vije po vzpetini nad morjem. V gradu je lepo prikazano, kako je tu živela in se zabavala nekdanja gospoda, ki je očitno rada uživala v glasbi, zato ne manjka številnih glasbil. V gradu je tudi verjetno občasna razstava o prvi svetovni vojni, možno si je ogledati tudi bunker, ki je izklesan v živi skali 18 metrov globoko. Z gradu vodi tudi pot do morja in razvalin še enega gradu.

V gradu so razstavljena številna glasbila *Devinski grad je zelo lepo ohranjen*

Po kosilu, ki smo si ga pripravili kar v AD, smo odšli do izliva reke Soče v Jadransko morje. Delta Soče je naravni rezervat, kjer gnezdi in živi veliko ptic, kar 300 različnih so doslej našteli. Žal jih je precej v tem času že odletelo, kljub temu pa nam jih je nekaj, kljub ne najbolj primerni uri za to, uspelo le videti. Obhod je trajal slabo uro, pot ravninska in nenaporna, saj smo izbrali krajšo pot. Sicer pa je rezervat kar obsežen, saj meri kar 2350 hektarov in vključuje 15 km toka reke Soče. Gre za močvirnato območje, ki ga je mogoče tudi prekolesariti ali se po njem voziti s čolni, predvsem kanuji. Tu je možno tudi jahati, saj v rezervatu živijo tudi beli kamarški konji.
V rezervatu si nismo privoščili niti kave, zato smo pohiteli raje v bližnji Gradež oziroma Grado po italijansko. Sprehodili smo se po mestu, si ogledali peščeno plažo, kjer je, ko močneje zapiha, veliko kajtarjev in surferjev. Žal pa je popoldan burja

ponehala, tako da nismo videli nobenega. Proti večeru smo odšli do PZA v Ogleju (Aquileia), kjer nam je prijazen domačin omogočil, da so za nas le odprli sanitarije, saj smo morali za nočitev plačati 10 evrov. Zvečer smo malo pomalicali, potem pa kmalu od utrujenosti zaspali. No, kakor kdo.

Delta Soče pri izlivu v Jadransko morje

Postajališče za AD v Ogleju (Aquileia)

23.10.2015
P Palmanova **45.90672, 13.31460**
P Redipuglia (Sredipolje) spomenik **45.85112, 13.48502**
PZA Gorica **45.945615, 13.615641** 0€

Zjutraj smo spet vsaj zame zgodaj odšli do bližnjega arheološkega muzeja, kjer smo morali plačati polno vstopnino – 9 evrov, saj nas je bilo za skupinsko karto premalo. Muzej je res bogat in v njej je moč videti zgodovino Oglejskega cesarstva, pa tudi drugih arheoloških najdb. Vstopnina potem velja še za ogled bazilike Marijinega vnebovzetja in svetega Mohorja in Fortunata ter drugih najdišč, vseh niti nismo uspeli pogledati, jih je pač preveč. Mesto in njegovi rimski ostanki so pod zaščito Unesca. Utrujeni od zgodovine smo odšli v Palmanovo, ki je pri Slovencih bolj znana kot nakupovalno središče. Ima pa tudi zanimivo mestno jedro, v obliki devetokrake zvezde in zunanjo utrdbo ter tri vpadnice. Mesto je bilo zgrajeno v čast zmage nad Turki v bitki pri Levantu leta 1571, obdano je bilo z velikim jarkom napolnjenim z vodo, njegovo obzidje pa je bilo dolgo kar 7 km in so ga gradili 30 let. V njem mo poskusili tudi najboljšo kavo v Italiji. Bila je dobra, v čem je najboljša, pa nam niso znali povedati.

V Ogleju je kaj videti, od izkopanin do cerkve

Najboljšo kavo v Italiji imajo v Palmanovi

Sledil je ogled Sredipolja ali Redipuglije po italijansko. Tu je na pobočju vzpetine Monte Sei Busi veličasten spomenik, kostnica, posvečen 100 tisočim padlim italijanskim vojakom 3. armade v prvi svetovni vojni, ki so padli na bojišču Soške fronte. Kostnica je bila dokončana leta 1938. Gre za velikansko stopnišče, na vrhu katerega stojijo trije visoki kamnit križi, kapelica ter vojaška opazovalnica.

Spomenik, kostnica v Sredipolju (Redipuglia) *Udeleženci karavane na Monte Sei Busi*

Po sestopu po številnih, a dobro pohodnih stopnicah, smo se odpeljali do italijanske Gorice, kjer smo se utaborili na brezplačnem PZA-ju, kjer so za nas rezervirali prostor. Od tu smo krenili v mesto, kamor smo nekoč množično zahajali po nakupih, zdaj pa Gorica sameva in v njej ni več pravega življenja. Večerja v mestu z obilnimi porcijami piščanca se je izjalovila, ker je bil lokal povsem zaseden. Zato smo se povzpeli na grad, bili deležni čudovitega sončnega zahoda, potem pa smo se še malo sprehodili po mestu in pristali ob AD.

24.10.2015
PZA Cividale del Friuli (Čedad) **46.094534, 13.436150**
PZA Gemona (Krmin) **46.27613, 13.13735** 0€
P Gemona (Krmin) **46.28858, 13.12149**
P Venzone (Pušja vas) **46.32265, 13.13188**

Pogled na grad v italijanski Gorici (Gorizia) *Mestna hiša v Gorici v mraku*

Iz Gorice, v kateri živi 40 tisoč prebivalcev, smo spet že ob osmi uri krenili proti Čedadu, nekdanji prestolnici Furlanije in Julijske krajine. Ker smo bili zgodnji, smo morali počakati, da se je odprl turistični urad. Še prej smo le s težavo parkirali, saj na PZA-ju, ki je bil zaseden tudi z osebnimi vozili, ni bilo več prostora. Mesto je polno

zanimivosti, znano je po Hudičevem mostu, ki se dviga nad Nadižo, ogledali pa smo si tudi tržnico, cerkve in druge znamenitosti kot je npr. bronast kip **Julija Cezarja**, ki je tudi ustanovil to mesto. V mestu je bilo polno turistov, najbolj pa nas je prevzela gostinska ponudba z zanimivi jedmi, od polente, palačink do klobas, pa tudi mošta in vina ni manjkalo. Čedad je kulturno središče Beneških Slovencev, ki jih je tu okoli 30%. Tudi Čedad sodi pod Unescovo zaščito in to od leta 2011.

Ogled mesta Čedad (Cividale del Friuli)

Čedad je poln zanimivosti

Nas je potem pot vodila do Gemone oziroma Krmina po slovensko. Mesto je bilo v dveh potresih leta 1976 povsem porušeno. O tem priča tudi muzej. Zdaj je že zelo lepo obnovljeno, razen graščine, ki jo obnavljajo že več desetletij. Zanimiva je župnijska cerkev Marijinega vnebovzetja, katere del je bil prav tako porušen, prav tako njen zvonik. Mesto zdaj propagirajo kot mesto športa in dobrega počutja. Na modrem nebu smo resda videli veliko jadralnih padalcev, drugih športnikov pa žal ne. Imajo pa zelo lepo urejen in brezplačen PZA s precej infrastrukture. Nekatero smo mnogi videli prvič – umivalnica wc kaset na primer. Kljub temu smo mi raje odšli naprej do Pušje vasi oz. Venzone, kjer je že potekal Festival buč. Parkirišča so bila vsa polno zasedena, zato smo se utaborili dober kilometer naprej, blizu glavne ceste in železnice, kjer smo skušali pospraviti svoje zaloge hrane in pijače. Ob tem smo še pekli kostanj in šklepetali z zobmi, saj se je zvečer lepo ohladilo. Res pa je, da smo imeli vse dni res lepo in toplo vreme, tako da smo hodili naokrog kar v kratkih rokavih.

Pogled na Krmin (Gemona) z gradu

Krmin sta 1976. leta prizadela dva potresa

25.10.2015
P Solbica (Stolvizza) Muzej brusačev Rezija **46.360682, 13.354113**

Dolga miza CCS-a pri Pušnji vasi (Venzone) *Na festivalu buč si te lahko tudi poskusil*

Tudi zadnji dan smo zgodaj vstali, po spremenjenem času, celo uro prej, da bi našli primeren prostor za ogled mesta in festivala buč. Našli smo ga tik pri vhodu v samo mesto, ki smo si ga že pred začetkom festivala v miru ogledali. Festivalsko dogajanje se je začelo ob deseti uri, ko so se vanj začele valiti množice obiskovalcev, verjetno tudi zaradi lepega in sončnega vremena. Sicer je bila ponudba na stojnicah pestra, marsikaj se je dogajalo, gneča pa iz ure v uro večja, tako da si se že težko prebijal po ulicah. Sam razen kruha z bučami nisem poskusil ničesar, buče pač niso moja priljubljena hrana, bolj za okras oziroma za prašiče, kot rad pravim. Sicer pa ima vsak svoj okus in tako je tudi prav.

Tekmovanje za najlepšo bučo na festivalu *Na festivalu buč je kaj videti in doživeti*

Mislim, da tudi drugi niso pretiravali z bučnimi pripravki, zato smo raje odšli naprej v ledeniško dolino Rezije. V njej smo obiskali vas Solbica (Stolvizza), kjer imajo tudi znameniti Muzej brusačev. Iz tega kraja namreč izvirajo številni brusači, ki so si kruh služili po vsej sedanji Evropi. Le redki se še zdaj ukvarjajo s to obrtjo, saj so jih izrinili drugi stroji.
Leta 1998 so v kraju postavili spomenik v čast brusačev, pripravljajo tudi praznik brusačev, mnogi pa obiščejo tudi muzej, kjer je zbrana vrsta orodij in prevoznih sredstev, ki so jih uporabljali potujoči rezijanski brusači, znani daleč naokoli. Po ogledu muzeja, kjer smo zvedeli veliko novega, prisluhnili tudi pojoči rezijanščini, smo seveda za slovo še nazdravili s penino in se razšli.

Muzej brusačev v Solbici (Stolvizza)

Vodič nas je nagovoril v pristni rezijanščini

In kaj reči za konec. Sam sem hotel ta del Italije že sam obiskati, zato sem bil toliko bolj vesel, da sta to potovanje pripravila Boža in Miran. Oba sta se res potrudila, da smo videli marsikaj novega, zanimivega, kar vsakemu od nas zagotovo ne bi uspelo. Bili smo deležni veliko informacij, pa tudi drugih dobrot, od tiramisuja naprej. Tudi vreme nam je bilo res naklonjeno, je pa res, da je bilo kljub temu naporno, a vseeno vredno, da smo se vsi potrudili. Zato organizatorjema in vsem, ki ste pripomogli, da smo se spet imeli fino in fajn, res vse čestitke. Pričakujem pa, da se bo še kdo ojunačil in pripravil kakšno podobno turo. Z nekoliko manj udeleženci, pa zato toliko bolj z enakimi željami in ambicijami. Del videnega in doživetega, pa je na ogled tudi na fotografijah, da se ne pozabi in v zavist tistim, ki niste bili z nami.

Goran Rovan

Udeleženci karavane ob zaključku potovanja v Reziji

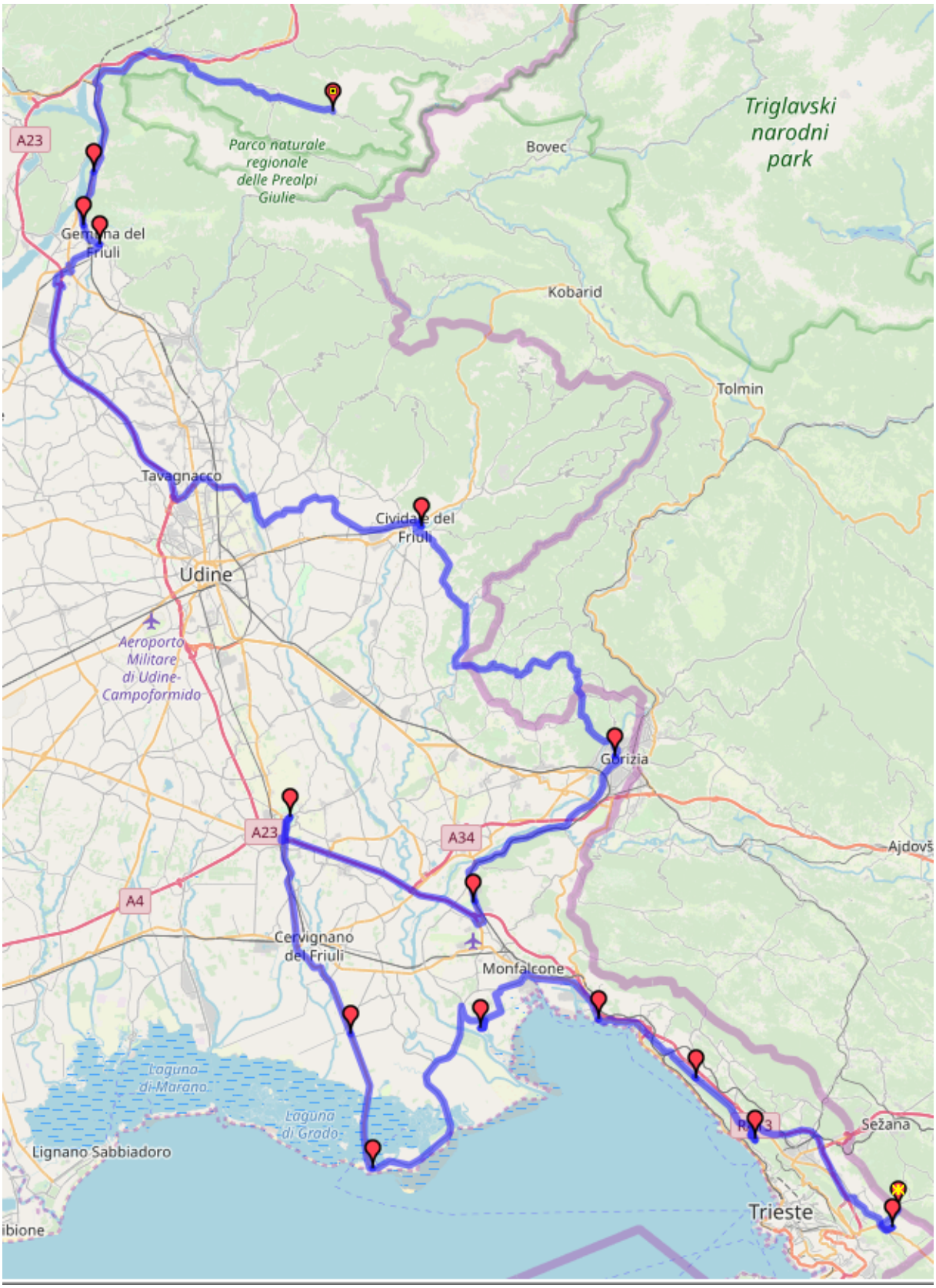
Triglavski
narodni
park
Parco naturale
regionale
delle Prealpi
Giulie
Bovec
A23
Kobarid
Tolmin
Tavagnacco
Udine
Aeroporto
Militare
di Udine-
Campoformido
Gorizia
A23
A34
A4
Cervignano
del Friuli
Monfalcone
Laguna
di Marano
Laguna
di Grado
Lignano Sabbiadoro
Sežana
Trieste